

АКСІОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ МОТИВАЦІЇ ВСТУПУ У ШЛЮБ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ

Актуальність теми. Упродовж всієї історії суспільства сім'я була багатфункціональним соціальним інститутом. Саме з сім'ї брали витоки основи моральності, духовності й державності. Сім'я завжди була основою суспільства, джерелом цінностей та традицій. Вона належить до одного з найважливіших інститутів, що творить культуру суспільства та впливає на неї.

Дослідження сім'ї та шлюбу в мінливу епоху сьогодення є досить складним. Практично у всіх культурах шлюб і сім'я входять до п'ятірки найважливіших цінностей особистості. Досить поширеною є думка, що у добре організованій державі першими законами повинні бути ті, які регулюють шлюб. І це зрозуміло, адже ні людина, ні сім'я не можуть існувати в суспільстві самі по собі. Жодна нація, жодне цивілізоване суспільство не обійдеться без сім'ї.

Шлюб є зовнішнім вираженням наявного сімейного зв'язку і сімейних стосунків. Потреба у створенні шлюбу буде існувати вічно, тому що у своїй основі він має біологічний мотив, який полягає у природній потребі людей протилежної статі у шлюбному спілкуванні один з одним. Дослідження особливостей мотивів вступу у шлюб сучасної молоді є досить актуальним, адже шлюб продовжує залишатися основною, домінуючою, бажаною, необхідною формою організації сімейного життя.

Дослідженням проблеми займалися такі науковці: Д. І. Мейер, Г. Ф. Шершеневич, Ю. А. Корольова, Г. К. Матвєєва, Н. В. Рабинович, В. П. Шахматова, Н. А. Алексєєв, М. В. Антокольський, Л. А. Тищенко, М. М. Дякович; проблеми мотиву та мотивації досліджували В. Віллонас, С. Каверін, К. Леві, А. Маслоу, Х. Хекхаузен, Л. Б. Шнейдер та інші.

Мета дослідження: аналіз поняття шлюбу, визначення основних аспектів цього поняття, висвітлення основних цінностей шлюбу, розкриття проблеми розуміння шлюбу в сучасному суспільстві, дослідження мотивів вступу у шлюб сучасної молоді.

Завдання дослідження: проаналізувати наукові джерела з зазначеної теми, дослідити мотиви вступу у шлюб сучасної молоді.

Об'єкт дослідження: відносини між чоловіком та жінкою, їхні мотиви та ціннісні орієнтації.

Предмет дослідження: аксіологічні аспекти дослідження мотивації вступу у шлюб сучасної молоді.

Шлюб традиційно розуміється як союз чоловіка та жінки, що передбачає нероздільне спільне життя та створення родини. Шлюб – це сімейний союз. Слово «сімейний» засвідчує, що шлюб створює сім'ю, є її першоосновою. Шлюб – інститут, який регулює відносини між чоловіком та жінкою. Сама така форма сімейних стосунків в людському суспільстві вважається єдино прийнятною, соціально схваленою та закріпленою законом [2].

С. В. Ковальов стверджує, що важливим елементом готовності людини до шлюбу і сім'ї є розуміння ним суспільної значущості своїх дій, певних зобов'язань перед собою та іншим, а також відповідальність за сім'ю і дітей, добровільне прийняття сімейних турбот і обмежень особистісної свободи [1]. Відомий філософ Л. Анспахер зауважував, що шлюб являє собою відносини між чоловіком і жінкою, де незалежність обох сторін однакова, залежність – обоюдна, а обов'язки – взаємні [5].

Відомий психолог Л. Б. Шнейдер виділяє три основні мотивації, щодо створення шлюбу: мотивація на сам факт шлюбу, мотивація на певний тип шлюбу, мотивація на певну людину [7].

Основною метою у випадку мотивації на сам факт шлюбу є лише сам процес укладення шлюбу. Часто це відбувається під тиском інших, які стверджують, що «вже час!» Мотивом вступу у шлюб є панування суспільної думки, що в такому віці всі нормальні люди вже одружені, тому одруження сприймається як необхідний крок у житті. При цьому інша людина є лише засобом для виконання омріяного бажання.

У випадку мотивації на певний тип шлюбу люди орієнтуються на такого партнера, який здатний здійснити їх мрії і відповідати основним вимогам та уявленням. Відомий психолог Еріх Фромм у своїй книзі «Мистецтво любові» зазначив, що шлюб часто укладають із соціальних міркувань, на принципі взаємовигідного обміну, на прагненні купувати [6, с. 23].

Шлюб, коли основним мотивом його створення є певна людина, являється формою одержимості одного індивіда іншим. У цьому випадку обранець сприймається як конкретна особистість, з усіма слабкостями і недоліками.

Згідно з іншою класифікацією шлюбних мотивів дослідники виділяють три великі групи. До першої групи відносять емоційно-етичні мотиви: кохання і спільність інтересів. Любов виражається в задоволенні потреб в близькості, взаєморозумінні і взаємній довірі. Досить поширеною є думка, що для міцних відносин молоді повинні мати однакові чи близькі риси характеру, інтереси, переконання. Проте згідно з протилежною точкою зору, повна гармонія здійснюється за принципом взаємного доповнення, коли деякі яскраво виражені риси характеру одного компенсують слабку виразність цих рис в іншого, і навпаки [7]. Еріх Фромм наголошує, що якщо ти когось любиш, то відчуваєш себе одним цілим із ним – але з таким, як він є, а не з таким, якого ти хочеш бачити об'єктом свого використання [6, с. 56].

Другою групою є мотиви самореалізації, до яких відносяться: народження дітей, можливість тривалого спілкування з іншою людиною, самопізнання, пізнання іншої людини. Часто діти виступають об'єктом реалізації потреб, нездійснених мрій, бажань, сподівань своїх батьків.

До третьої групи класифікації шлюбних мотивів належать мотиви обов'язку, повинності: народження дітей, прагнення легалізувати інтимні міжособистісні стосунки, вступ у шлюб з почуття вини, боргу. У цьому випадку дітнародження забезпечує продовження роду, виконання соціального обов'язку, яке полягає у забезпеченні біологічного відтворення суспільства [7]. Так, Платон у праці «Законои» стверджує, що відносно будь-якого шлюбу повинна виконуватися одна вимога: кожна людина має укладати шлюб корисний для держави, а не тільки приємний для нього самого, людина має слідувати своїй вічно творчій природі, тому він має залишити після себе дітей і дітей своїх дітей [4, с. 249-250].

Іноді виділяють ще одну групу шлюбних мотивів – мотиви дефіциту. До них відносяться такі несвідомі мотиви як приклад друзів; помста, коли вибір партнера і одруження здійснюються, щоб помститися тому, хто образив; страх самотності, коли шлюбний союз виступає в ролі спасіння від своїх проблем, від самого себе, від страху перед самотнім майбутнім.

Варто зазначити, що на мотивацію вступу у шлюб суттєво впливають ціннісні орієнтації. Ціннісна орієнтація відіграє важливу роль у регуляції поведінки особистості. У молоді найбільш переважають такі цінності як прив'язаність та кохання, цінність міжособистісних контактів та спілкування прагнення особистісного росту та почуття задоволення [3].

В ході дослідження ми дійшли до таких висновків:

1. Аксиологічні аспекти мотивації вступу у шлюб є складними психологічними утвореннями, які спонукають сучасну молодь до свідомих дій і вчинків, формують певні погляди з питань шлюбу і сім'ї. При цьому зміст поглядів визначається характером соціально - економічних умов, духовного потенціалу суспільства, пануючих традиційних установок і норм поведінки.

2. Ціннісні орієнтації відіграють важливу роль у регуляції поведінки, є важливим фундаментом, на якому можна будувати сімейні стосунки.

3. Дані мотиваційні модифікації повинні бути усвідомленими, і тоді, за умови, що люди можуть бути чесні самі з собою, їх наміри серйозні, відповідальність за сімейне життя приймається в повному обсязі, є шанс, що шлюб, створений на цих основах, буде успішним.

Література

1. Ковалёв С. В. Психология современной семьи: книга для учителя. Москва: Просвещение, 1988. 208 с.
2. Міністерство юстиції України. Шлюб – першооснова сім'ї. Роз'яснення від 16.12.2011 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0074323-11> (дата звернення: 29.03.19).
3. Пенькова О. І. Сім'я як чинник розвитку духовних цінностей старшокласників. Проблеми загальної та педагогічної психології. Т. XI, част. 5. Київ, 2009. С. 284 – 292.
4. Платон. Законы за общ. ред.: А. Ф. Лосева, В. Ф. Асмуса, А. А. Тахо-Годи; пер. с древнегреч. А. Н. Егунова, С. П. Кондратьева. Москва: Мысль, 1999. 832 с.
5. Потребности в браке или как укрепить семью? URL: <http://psylive.com.ua/sovety/pochemu-v-seme-konflikty.html> (дата звернення: 29.03.19).
6. Фромм Е. Мистецтво любові ; пер. з англ. В. Кучменко. 3-тє вид. Харків: Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2019. 192 с.
7. Шнейдер Л. Б. Семейная психология: учеб. пособ. для вузов. Изд. 3-е. Москва: Академический проект ; Екатеринбург: Деловая книга, 2007. 736 с.
8. Nadia Hnasevych, Olena Morschakova The problem of the axiological existence of a person in an ideological aspect : Ціннісні орієнтири в сучасному світі: теоретичний аналіз та практичний досвід:збірник тез, Міжнародної науково-практичної конференції, 4-5 квітня 2019 р., м. Тернопіль:Видавничий центр ТНПУ ім. Володимира Гнатюка, 2019. С. 11-13.